

ДИМИТЪР ЯРАНОВ

САМОБИТЕН ЖИВОПИСЕЦ И БУНТАРСКИЯ ДУХ НА ЕПОХА

Димитър Атанасов Яранов е роден на 11 октомври 1964 в София. Той е син на известния български художник Атанас Яранов и внук на проф. Димитър Яранов. Завършил е художествената гимназия в София (1983) и Националната художествена академия, специалност живопис при Светлин Русев (1991). Негови картини са представяни на престижни изложби в страната и в чужбина.

„Димитър Яранов е художник, чието творчество е емблематично за мисленето на съвременните концептуални автори. Като деконструира пост-утопичното усещане за време, Яранов извади от смислите и натовареността на предметите идеята за катастрофичното съзнание. Анализирайки характера на съвременната ситуация, авторът като че ли намери логиката, мотивираща социалното ни поведение. Обществото много бързо поиска да забрави големите идеологии и в желанието си да се раздели с тях симулираше безразличие към наследството на модерността... Личността все повече се оказва продукт на утопичното си минало, неспособна да излезе от сянката на историята. Яранов визуира това състояние на субекта още с първите си "негативни портрети", детектори на лъжата, утопични трамваи и съоръжения. Съоръжения, целящи да оразмерят, санкционират и потиснат функционирането на съзнанието.

Художникът ги (пре)употребява, изваждайки ги от първоначалната им семантика, като ги превръща в иконография на катастрофичното. Това не е симулация или илюзия за края "Бодрияр", а реално извънземно съществуване, където обектите от миналото и бъдещето продължават да конструират съзнанието, като сменят своите места, а авторът се оказва фиксатор на настоящето."

Генади Гатев

Г-н Яранов, Вие носите фамилията и името на видни българи. Родовата "обремененост" помага ли Ви в живота и как я чувствате?

Нормално е да се гордея с предците си. Това не е точно обремененост, но винаги очакват повече от мен, което определено не ми помага. Болката от ранната загуба на баща ми също ми тежи. Хората са по-склонни да критикуват продължителя на една традиция, отколкото да търсят положителните неща в творбите му. Баща ми е изключително голям художник и аз не мога и не искам да повтарям творчеството му, да имитирам стила му или начина му на живот. Научил съм всичко от него, но живея в друга историческа и културна реалност. Всяко поколение търси пътя си по собствен, нов начин.

Не сте имали щастието да познавате своя дядо – професорът-географ, но навярно сте слушали много за него от своя баща, от чимовците си и вероятно най-вече от баба си. Кое от техните спомени най-силно Ви е впечатлило?

За дядо си, чието име нося, съм слушал много истории от баща ми и от баба ми. Но основното, което

съм запомнил, е, че е бил изключително тих и деликатен човек, изцяло отдаден на науката. Бил е изключителен лингвист – владее перфектно латински, немски, френски и италиански. Отделно е владее турски и гръцки език. Преподавал е в Сорбоната и в Хумболтовия университет в Берлин, а после и в Университета в Скопие. Удивително е, че започва да публикува свои изследвания още като ученик и студент. Чичо ми Христо Яранов донесе преди години от САЩ копия на един от най-ранните трудове на дядо ми, когато е бил на 18-19 години – „Историческото понятие за Македония в карти от Херодот до началото на 20 в.“. Той е издаден на френски език и е препечатан за Университета в Мичигън.

Когато преди две години правих изложба в Скопие, на нея дойдоха и бивши студенти на дядо ми, за да видят ... внука на големия професор Яранов. Всички мои учители по география също бяха негови студенти.

Дядо ми не е бил много строг като баща, но затова пък е бил изключително взискателен по отношение на възпитанието и образованието на синовете си. В професията си не е работил само с книги, но и много е пътувал. По време на пътуванията си е пра-

вил и много фотографии – както с геоложка цел за структурата на ландшафта, така и от интерес към културните забележителности. Събрал е голям фотоархив от Македония – общ вид на градовете, олтари на църкви, каменни релефи, потрети на обикновенни хора, джокянчета и площади. Особено голям интерес е проявявал към историческите и културните паметници и най-вече – към иконостасите и дърворезбите.

Вашият баща е посветил на дядо Ви забележителни платна (вж. втора корица). Каква е тяхната история?

Баща ми беше човек на изкуството и това, по което наистина са си приличали с дядо ми – учения, е трудолюбието и пълната отдаденост към работата. Връзката между тях е била много силна и тези портрети не са случайно хрумване. Те идват дълбоко от сърцето. Аз също рисувах моя баща преди и след неговата загуба.

Проф. Димитър Яранов е роден географ и цял живот носи географията в сърцето си. Наследихте ли от тази любов? И какво е отношението Ви към географията?

Географията винаги ми е била много интересна и като малък прекарвах голяма част от времето си с географските атласи и глобуса (моят най-хубав подарък преди велосипеда). Четях много за далечни и екзотични места, за фосили, динозаври и древни геоложки времена. Баща ми също имаше този интерес и купуваше много такива книги – чета ги и до днес.

Проявявате ли интерес към творчеството на Вашия дядо? В младежките си години той е бил голям романтик и като географ-лирик е открил географски детерминизъм дори в живописата.

Научната география и особено геоморфологията и геологията, са недостъпни за мен, но дядо ми е правил и по различни публикации, които са свързани с етнографията, миграциите на различни общности на Балканите, националната идентичност на хората в Македония.

А обичате ли да пътувате?

Аз все още не съм пътувал много – предимно в Европа и из Балканите, но се надявам някога да видя повече. Африка ми е мечта.

Във Вашето творчество „по наследство“ се откриват силни въздействия чрез оригинални, често провакативни за съзнанието похвати. Какво мислите за съвременното състояние на науката и културата в България и за светоусещането на младите българи на прехода?

Това, което ценя и търся в моята работа, е рисувайки да бъде максимално честен и откровен със себе си. Само тогава изкуството има истинско въздействие. Стремя се също да бъда и много критичен към творбите си – когато се съмнявам, че не съм постигнал това, което съм търсил, не ги показвам, а започвам отначало.

Димитър Яранов: Море (2005)

Съвременното, в което живеем, е еднакво трудно за хората, които се занимават както с изкуство, така и с наука, но е важен духът, защото това е Житейски избор – Съдба, а не само професия и начин за препитание. Мисля, че има достатъчно българи със силен дух (особенно сред младото поколение), които ще си поставят високи цели и ще постигнат много, въпреки трудностите. Искрено им пожелавам Успех!

Вашата сестра Ива Яранова също е вече известна художничка. Ще се радваме на успехите ви и дано творческото дръзновение на проф. Димитър Яранов и на художника Атанас Яранов никога не ви изоставя. А какво е Вашето послание към читателите на списание „География '21“?

*На читателите на списание
География '21 – моите най-
искрени поздравителни и
пожелания за Успех!*

Дим Яр.

С Д. Яранов разговаря П. Стефанов